

Decyzja GODO z dnia 20 września 2004 r. w sprawie usunięcia danych osobowych ze zbiorów PKP zawartych w kserokopii legitymacji studenckiej, pozyskanych w związku z kontrolą biletową.

Warszawa, 20 września 2004 r.

GI-DEC-DS-196/04

DECYZJA

Na podstawie art. 104 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r., Nr 98 poz. 1071 z późn. zm.) oraz art. 12 pkt 2, art. 18 ust. 1 pkt 1 i 6, art. 22 w zw. z art. 23 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926) oraz art. 33 a ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 601 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego w sprawie wniosku Pana A o stwierdzenie przetwarzania przez „PKP Intercity” Sp. z o.o. jego danych osobowych w sposób niezgodny z przepisami o ochronie danych osobowych,

- 1) **nakazuję „PKP Intercity” Sp. z o.o. usunięcie danych osobowych Pana A zawartych w kserokopii jego legitymacji studenckiej, pozyskanych w związku z kontrolą biletową;**
- 2) **w pozostałym zakresie odmawiam uwzględnienia wniosku.**

Uzasadnienie

Do Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych wpłynął wniosek Pana A (zwanego dalej Skarżącym) o stwierdzenie przetwarzania przez „PKP Intercity” Sp. Z o.o. (zwaną dalej Spółką) jego danych osobowych w sposób niezgodny z przepisami

o ochronie danych osobowych. We wniosku oraz kolejnych pismach przysłanych do Biura Generalnego Inspektora Skarżący wskazał, że odbył podróż pociągiem Spółki relacji Kraków – Hamburg na podstawie biletu zakupionego w ramach oferty promocyjnej Spółki o nazwie „IC-26”. W trakcie podróży Skarżący został poddany kontroli biletowej, w toku której konduktor zażądał od niego okazania legitymacji studenckiej na okoliczność posiadania prawa do przejazdu ulgowego, a następnie uznał, że data ważności tego dokumentu została przerobiona i zatrzymał go. Skarżący podniósł, iż „przez ponad pół roku nie zwrócono mi zatrzymanej legitymacji studenckiej, po czym anulowano wszelkie należności wynikające z wezwania”. Poinformował także, że Spółka sporządziła kserokopię zatrzymanej legitymacji, na co wskazywało przysłanie na adres jego stałego zamieszkania, podany w legitymacji, odpowiedzi na jego reklamację, dotyczącą innego, zainicjowanego przez niego wobec Spółki postępowania. Na potwierdzenie swojego zarzutu Skarżący załączył kopie korespondencji prowadzonej w tej sprawie ze Spółką. Skarżący zakwestionował legalność żądania przez Spółkę okazania przez niego legitymacji studenckiej w sytuacji, gdy prawo do biletu ulgowego wynikało z oferty promocyjnej „IC-26”, a nie z regulacji ustawowej. Podniósł także, że Spółka niezgodnie z ustawą z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe (Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 601 z późn. zm.) skopiowała i przechowywała jego zatrzymaną legitymację studencką przez tak długi czas, zamiast przesłać ją organom ścigania. Ponadto, Skarżący przesłał wydaną przez Spółkę broszurę informacyjną, z której wynika, że w ramach oferty „IC-26” studenci do 26 roku życia uprawnieni są do zakupu biletów z 33 % ulgą, przy czym ulga dotyczy biletów jednorazowych w klasie 2 pociągów InteCity i EuroCity. Natomiast „dokumentem poświadczającym uprawnienie do ulgowych przejazdów jest odpowiednio legitymacja szkolna lub studencka oraz dowód lub inny dokument umożliwiający stwierdzenie wieku w przypadku dzieci” („Rozkład jazdy 2003/2004”, s. 12).

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (zwany dalej Generalnym Inspektorem) wszczął w tej sprawie postępowanie wyjaśniające, w toku którego odebrał wyjaśnienia od Spółki. Wynika z nich, że Spółka przetwarza ona dane osobowe Skarżącego zawarte w jego legitymacji studenckiej „od dnia 01.10.2003 r. w związku z nieudokumentowanym ulgowym przejazdem na podstawie biletu z ofertą „IC-26” w pociągu relacji Hamburg Altona – Kraków Główny”. Spółka poinformowała przy tym, iż oryginał legitymacji odesłała w dniu 24 października 2003 r. jej wystawcy – Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w Krakowie, Wydziałowi Prawa i Administracji. Ponadto, Spółka oświadczyła, że „dane osobowe [podróżnych – dop. Generalnego Inspektora] nie są przetwarzane na podstawie kserokopii dokumentów”, jednocześnie informując, że

„w przypadku dokumentów, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że są przerobione lub podrobione, w celach doraźnych sporządzana jest kserokopia, jako materiał dowodowy podstawy ich zatrzymania w razie wystąpienia podróżnego o odszkodowanie (w tym przypadku oryginał legitymacji został odesłany do wystawcy). Kserokopia niszczone jest po upływie okresu w jakim podróżny może wnieść swoje roszczenia, tj. 1 rok od zdarzenia”.

W tym stanie faktycznym Generalny Inspektor zważył, co następuje:

W świetle przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, warunkiem legalnego przetwarzania danych osobowych jest przede wszystkim spełnienie jednej z określonych w niej przesłanek. Przy czym, przetwarzaniem danych są jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemach informatycznych (art. 7 pkt 2 ustawy). Wobec okoliczności rozpatrywanej sprawy wskazać należy na przesłanki wymienione w art. 23 ust. 1 ustawy, z którego wynika, że przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne w szczególności, gdy jest to konieczne do realizacji umowy, gdy osoba której dane dotyczą jest jej stroną lub, gdy jest to niezbędne do podjęcia działań przed zawarciem umowy na żądanie osoby, której dane dotyczą (pkt 3) oraz gdy jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa (pkt 2). Ustawa odsyła zatem do przepisów szczególnych określających kwestie dotyczące przetwarzania danych. Stosownie natomiast do art. 33a powołanej wyżej ustawy Prawo przewozowe, przewoźnik lub osoba przez niego upoważniona, legitymując się identyfikatorem umieszczonym w widocznym miejscu, może dokonywać kontroli dokumentów przewozu osób lub bagażu (ust. 1). W razie stwierdzenia braku odpowiedniego dokumentu przewozu albo dokumentu uprawniającego do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego, przewoźnik lub osoba przez niego upoważniona powinni pobrać właściwą należność i opłatę dodatkową (ust. 3). Przy czym, treść art. 16 ust. 1 Prawa przewozowego wskazuje, iż umowę przewozu zawiera się przez nabycie biletu na przejazd lub spełnienie innych określonych przez przewoźnika warunków dostępu do środka transportowego, a w razie ich nieustalenia – przez samo zajęcie miejsca w środku transportowym.

Z powołanych przepisów wynika zatem, że osoba dokonująca kontroli biletowej w imieniu Spółki uprawniona była do żądania od Skarżącego okazania nie tylko ważnego

biletu na przejazd, ale również dokumentu, który poświadczałby jego prawo do korzystania z ulgowego przejazdu. Natomiast z wyjaśnień „PKP Intercity” Sp. z o.o., przesłanej przez Skarżącego ww. broszury informacyjnej wydanej przez tę spółkę, jak też zamieszczonego na stronie internetowej (www.intercity.com.pl) regulaminu określającego kategorie osób uprawnionych do ulgowych przejazdów pociągami InterCity w ramach oferty „IC-26” wynika, że przed 28 czerwca 2004 r. prawo do przejazdu z 33% ulgą przysługiwało m.in. studentom, którzy nie ukończyli 26 lat i przy kontroli biletowej okazali ważną legitymację studencką. Po wskazanej dacie Spółka zmieniła warunki oferty „IC-26”, ustalając że prawo do ulgowego przejazdu przysługuje wszystkim osobom do 26 lat, natomiast podczas kontroli biletów w pociągu osoba korzystająca z takiej ulgi powinna okazać dokument jedynie stwierdzający wiek.

W świetle powyższego, Spółka uprawniona była do żądania od Skarżącego, jako strony umowy przewozu, okazania ważnej legitymacji studenckiej, ponieważ wynikało to z warunków ulgowego przewozu osób określonych dla oferty „IC-26”. Jednocześnie, art. 4 Prawa przewozowego przewiduje, że przewoźnik może wydawać regulaminy określające m.in. warunki przewozu osób. Warunki takie stają się częścią zawieranej przez podróżnego z przewoźnikiem umowy przewozu, co wynika z art. 384 Kodeksu cywilnego. Stosownie bowiem do tego przepisu, ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy (§ 1). W razie gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże ona także wtedy, gdy strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego (§ 2). W konsekwencji, pozyskanie przez „PKP Intercity” Sp. z o.o. danych osobowych Skarżącego zawartych w jego legitymacji studenckiej było konieczne dla realizacji zawartej z nim umowy przewozu – stosownie do art. 23 ust. 1 pkt 3 ustawy, jak też znajdowało podstawy w powołanym wyżej przepisie art. 33a ust. 3 Prawa przewozowego.

Brak jest także podstaw do uwzględnienia wniosku Skarżącego w zakresie dotyczącym stwierdzenia przez Generalnego Inspektora, że Spółka nie miała prawa ustalić, że dokumentem poświadczającym uprawnienie do ulgowych przejazdów w ramach oferty „IC-26” jest legitymacja studencka i żądać jej okazania podczas kontroli biletowej. W opinii Skarżącego, art. 33a Prawa przewozowego dopuszcza możliwość skontrolowania jedynie tych dokumentów uprawniających do ulgowych przejazdów, które określone zostały w przepisach

ustawowych, w tym w szczególności w ustawie z 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440 z późn. zm.).

Odnosząc się do powyższego, zauważyć przede wszystkim należy, iż art. 1b ust. 1 pkt 5 wskazanej ustawy przewiduje, że jej przepisów nie stosuje się do pasażerów odbywających podróże pociągami EuroCity i InterCity w komunikacji międzynarodowej. Tym samym, ustawodawca przewidział, że warunki przewozu ww. pociągami mogą być przez przewoźników ustalane w sposób szczególny, tak jak miało to miejsce w rozpatrywanej sprawie w odniesieniu do oferty promocyjnej „IC-26”. Natomiast Generalny Inspektor jest organem ochrony danych osobowych i nie posiada kompetencji do dokonania oceny, czy Spółka uprawniona była do ustalenia takich, a nie innych warunków umowy przewozu, w tym, określonych dokumentów mających poświadczать prawo do ulgi. Są to bowiem kwestie z zakresu stosunków zobowiązaniowych oraz ewentualnie prawa ochrony konsumentów, a zatem pozostających w sferze kompetencji innych organów.

Na uwzględnienie zasługuje natomiast zarzut Skarżącego odnoszący się do przechowywania przez Spółkę bez podstawy prawnej jego danych osobowych zawartych w legitymacji studenckiej. Z ustalonych okoliczności sprawy wynika bowiem, że Spółka przechowywała oryginał legitymacji Skarżącego przez ponad trzy tygodnie – od dnia 1 do 24 października 2003 r., po czym sporządziła jej kopię.

Stwierdzić zatem należy, że takie działanie Spółki nie znajduje podstaw w obowiązujących przepisach prawa. Art. 33a ust. 4 pkt 3 Prawa przewozowego *expressis verbis* określa bowiem tryb postępowania w przypadku uznania przez prowadzącego kontrolę biletową, że dokument nosi ślady przestępstwa. Przepis ten stanowi, że przewoźnik lub osoba przez niego upoważniona ma prawo w razie uzasadnionego podejrzenia, że dokument przewozu albo dokument uprawniający do przejazdu bezpłatnego lub ulgowego jest podrobiony lub przerobiony – zatrzymać dokument za pokwitowaniem oraz przesłać go prokuratorowi lub Policji, z powiadomieniem wystawcy dokumentu. Powołany przepis nie stanowi co prawda, w jakim czasie przewoźnik powinien odesłać zatrzymany dokument, niemniej – w braku odmiennych wskazówek, przyjąć należy, że powinno to nastąpić bez nieuzasadnionej zwłoki, tj. w pierwszym możliwym terminie. Warunek ten bez wątpienia nie został w niniejszej sprawie spełniony.

Ponadto, z wyjaśnień Spółki wynika, że sporządziła ona kopię zatrzymanej legitymacji Skarżącego „na wypadek wystąpienia przez podróżnego o odszkodowanie”. Takie działanie Spółki pozbawione jest jakichkolwiek podstaw prawnych. W szczególności,

za podstawę do skopiowania zatrzymanej legitymacji studenckiej nie może zostać uznany powoływany przez Spółkę w toku postępowania wyjaśniającego art. 75 Prawa przewozowego. Przepis ten stanowi bowiem jedynie generalną podstawę do występowania z przewidzianymi w Prawie przewozowym roszczeniami przeciwko przewoźnikowi i w żaden sposób nie przewiduje możliwości kopiowania jakichkolwiek dokumentów należących do podróźnych.

Ponadto, skopiowanie przez Spółkę legitymacji studenckiej Skarżącego nie tylko nie znajdowało uzasadnienia w Prawie przewozowym, ale było także niezgodne z przepisem art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy, ustanawiającym zasadę przetwarzania danych osobowych wyłącznie w celu, dla realizacji którego zostały one pozyskane. Przepis ten stanowi, że administrator danych przetwarzający dane powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby dane te były zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów i nie poddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami, z zastrzeżeniem art. 26 ust. 2 ustawy. Natomiast żadna z sytuacji określonych w art. 26 ust. 2 ustawy nie dotyczy możliwości utrwalenia danych osobowych ze względu na ewentualność wystąpienia przez zainteresowanego przeciwko administratorowi danych z roszczeniem do sądu. Celem, dla którego Spółka pozyskała dane osobowe Pana A zawarte w legitymacji studenckiej mogło być natomiast wyłącznie wykorzystanie ich do powiadomienia organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przez niego przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentu. Kwestionowanie działania Spółki uznane być musi zatem za zebranie ww. danych osobowych Pana A „na zapas” – na wypadek, gdyby podjął on decyzję o skierowaniu sprawy do sądu, co jest niedopuszczalne wobec jednoznacznie brzmiących przepisów prawa.

W konsekwencji, niezbędne jest niezwłoczne usunięcie przez „PKP Intercity” Sp. z o.o. danych osobowych Pana A zawartych w kserokopii jego legitymacji studenckiej, ponieważ ich przetwarzanie nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa.

W takim stanie faktycznym i prawnym, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych rozstrzygnął jak w sentencji.

Decyzja jest ostateczna. Na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych w zw. z art. 22 tej ustawy oraz art. 129 § 2 w zw. z art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego strona niezadowolona z niniejszej decyzji może zwrócić się

do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (adres: ul. Stawki 2, 00 – 193 Warszawa) z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy, w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.